

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 657:336

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20762702>

**БЕЗПЕКОВА КОМПОНЕНТА ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ**

Савастєєва Оксана Миколаївна

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і фінансів

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,

Одеса, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7356-8890>

e-mail: o.savasteeva@onu.edu.ua

Чуркіна Ірина Євгенівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та

інновацій Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова,

Одеса, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-3922-6648>

e-mail: churkina.irina0403@gmail.com

Прийнято: 15.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація: В статті здійснено огляд наукових підходів що з'ясування різних аспектів інтеграції засад сталого розвитку до системи фінансового менеджменту на рівні держави та вагомість впливу її безпекової компоненти на загальнонаціональну безпеку. Встановлено, що поява нової проблематики розвитку соціально-економічної сфери, виникнення глобальних кризових процесів, а також суттєве загострення різноманітних викликів в контексті безпеки потребують підвищення ефективності усіх підсистем фінансового управління на рівні держави, його довгострокового спрямування та узгодженості

із загальнонаціональними цілями розвитку на основі дотримання ключових безпекових принципів. Визначено ключові ризики формування належного рівня безпекової компоненти управління борговими зобов'язаннями держави на сучасному етапі, які можуть бути нівельовані шляхом вжиття відповідних заходів грошово-кредитного, бюджетного, валютного та фіскального регулювання відповідно до світових практик. В контексті безпеки фінансового управління державним боргом визначений вплив окремих підсистем загальнодержавного управління на ефективність фінансового менеджменту на рівні держави. Визначено, що безпекова компонента фінансового управління державним боргом реалізується на основі забезпечення в процесі залучення позикового капіталу захисту державних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечує стійкість, платоспроможність держави та ефективне використання залучених ресурсів. Визначені та охарактеризовані головні детермінанти забезпечення безпекової компоненти управління державним боргом в контексті сучасних реалій розвитку національних фінансово-економічних систем. Обґрунтований фокус посилення уваги на безпекових аспектах державного фінансового менеджменту боргових зобов'язань з огляду на його виключну важливість для забезпечення стабільності національної фінансової системи та пріоритетність для всіх суб'єктів державного управління на сучасному етапі. Сформовано висновки та окреслено проблематику подальших досліджень.

Ключові слова: державні боргові зобов'язання, фінансовий менеджмент, управління державним боргом, система управління, безпекова політика.

SECURITY COMPONENT OF FINANCIAL MANAGEMENT OF PUBLIC DEBT

Oksana SAVASTIEIEVA

Dr. of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Finance

Odessa National University named after I. I. Mechnikov, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-7356-8890>

Iryna CHURKINA

Dr. of Economics, Professor, Professor of the Department of Management and

Innovation, Odessa National University named after I. I. Mechnikov, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0003-3922-6648>

Abstract: The article reviews scientific approaches to clarifying various aspects of integrating the principles of sustainable development into the financial management system at the state level and the significance of the impact of its security component on national security. It is established that the emergence of new issues in the development of the socio-economic sphere, the emergence of global crisis processes, as well as a significant exacerbation of various challenges in the context of security require increasing the efficiency of all subsystems of financial management at the state level, its long-term direction and consistency with national development goals based on compliance with key security principles. The key risks of forming an appropriate level of the security component of the management of state debt obligations at the current stage are identified, which can be leveled by taking appropriate measures of monetary, budgetary, currency and fiscal regulation in accordance with world practices. In the context of the security of financial management of state debt, the impact of individual subsystems of national management on the efficiency of financial management at the state level is determined. It is determined that the security component of financial management of public debt is implemented on the basis of

ensuring, in the process of attracting loan capital, the protection of public interests from external and internal threats, which ensures the stability, solvency of the state and the effective use of the attracted resources. The main determinants of ensuring the security component of public debt management in the context of modern realities of the development of national financial and economic systems are identified and characterized. The focus of increased attention on the security aspects of public financial management of debt obligations is justified, given its exceptional importance for ensuring the stability of the national financial system and priority for all subjects of public administration at the present stage. Conclusions are drawn and the issues of further research are outlined.

Keywords: public debt, financial management, public debt management, management system, security policy.

Постановка проблеми. Трансформація глобальних загроз, у тому числі соціально-економічних, екологічних, ресурсних, безпекових тощо, актуалізує необхідність переосмислення підходів до вироблення і практичної реалізації фінансової політики на рівні держави.

В умовах сучасного світу ефективне фінансове управління виступає стратегічним інструментом досягнення загальнонаціональних орієнтирів сталого розвитку, сприяючи у тому числі економічному зростанню, захисту державних інтересів, а також визначаючи фундамент соціальної єдності. З огляду на зазначене, фокус особливої уваги зосереджується на питаннях імплементації положень міжнародних стандартів та декларацій провідних міжнародних інституцій, зокрема, Міжнародного валютного фонду, групи Світового банку, ОЕСР, а також Ради Європи, у різні підсистеми фінансового управління на рівні держави. Водночас, зазначений процес у практичній площині відбувається у розрізі певної невідповідності нормам, задекларованим у міжнародних ініціативах, із переважанням у реальному фінансовому управлінні

здебільшого короткострокових підходів, наявності обмежувального характеру фінансової політики, що не дозволяє забезпечити запровадження засад довгострокового стратегічноорієнтованого фінансового менеджменту на державному рівні. В свою чергу, зростають ризики для національної фінансової безпеки, що в умовах сьогодення визначає не лише макрофінансову стабільність, а і спроможність досягати сталого розвитку і системно протидіяти внутрішнім та зовнішнім викликам.

Важливою складовою фінансового управління на рівні держави є управління державним боргом та необхідність його якісного забезпечення в контексті загальнонаціональної безпеки.

В умовах сучасних глобалізаційних та інтеграційних економічних процесів в планетарному масштабі всі світові держави реалізують фінансову політику у галузі державних запозичень, націлену на вирішення проблематики суспільного економічного розвитку. Активізація даного комплексу дій в рамках фінансової політики актуалізує потребу в ефективному управлінні всіма аспектами формування державної заборгованості, особливо враховуючи те, що неухильно зростає роль держави в процесі реалізації якісної фінансової політики, що включає в тому числі прийняття ефективних рішень щодо планування відповідних дій по залученню позикових ресурсів в контексті збереження сталості суспільного економічного розвитку та національної безпеки в складних умовах воєнного часу.

В площині сучасних наукових думок фокусування уваги на управлінні борговими зобов'язаннями держави в межах реалізації державної фінансової політики часто розглядається крізь призму зміцнення ефективності використання механізму публічних фінансів, підвищення рівня довіри до суспільних інституцій і створення алгоритмів нівелювання наслідків фінансових криз. Проте, безпекова компонента такої важливої підсистеми фінансового

менеджменту на рівні держави, як управління державним боргом, механізми її реалізації, інституційне, правове забезпечення та аналітичний супровід в національних реаліях залишаються дослідженими не в повній мірі. Тому потрібне поглиблене дослідження детермінантів боргової безпеки, за умови дотримання яких з'явиться можливість збалансування потреб залучення державою позикових ресурсів на основі ефективного управління державним боргом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти інтеграції засад сталого розвитку до системи фінансового менеджменту на рівні держави та вагомість впливу її безпекової компоненти на загальнонаціональну безпеку впродовж останнього періоду знаходиться у фокусі багатьох науковців. Сучасні наукові напрацювання в даному напрямку демонструють чітку тенденцію до зміщення акцентів з фіскального адміністрування і бюджетного регулювання на стратегічні засади використання фінансових ресурсів держави, у тому числі і залучених, в контексті досягнення довгострокових цілей сталого розвитку. Зокрема, Круп'як Л., досліджуючи управління державним боргом України в контексті збалансування економічного розвитку [1] визначає зв'язок понаднормового рівня боргового навантаження з низькими темпами зростання національної економіки, вразливістю до впливу зовнішніх факторів, зокрема, обмінних курсів, коливань відсоткових ставок, цін на експортовані товари, попиту в державах-партнерах. Автор звертає увагу на те, що наслідки неефективного механізму управління державним боргом проявляються на стадії його обслуговування та погашення.

Питання стратегічних засад управління державними борговими зобов'язаннями також досліджується у роботі Кудряшова В.П. [2], де розкриваються практичні аспекти впровадження державного боргового портфеля, який міститиме комбінацію боргових інструментів і враховуватиме

ризиків розв'язання поставлених завдань та витрати з метою їх забезпечення. Автор фокусує увагу на необхідності вирішення завдання щодо розроблення та прийняття нової стратегії управління державним боргом, яка має враховувати проблеми боргового фінансування в період війни і відновлення стабільного поступального національного розвитку.

Парубець О.М. [3] здійснює аналіз тенденцій використання сучасних фінансових інструментів управління державним боргом у вітчизняній та зарубіжній практиці, наголошуючи на важливості ухвалення швидких рішень щодо вирішення проблематики управління державним боргом як в Україні, так і в багатьох країнах світу. Автор пропонує підходи, засновані на адаптації найкращого зарубіжного досвіду управління державним боргом для реалій України на основі врахування проблем соціально-економічного, екологічного характеру і наголошує на впровадженні у вітчизняну практику управління державним боргом таких фінансових інструментів, як «зелені», інфраструктурні, іпотечні облігації тощо.

В свою чергу, Пахомова І.Г. [4] зосереджується на удосконаленні фінансової безпеки в сфері управління державним боргом, підкреслюючи важливість оптимізації боргового управління та забезпечення стабільності бюджету для підтримання економічного зростання і соціальної сфери. Науковиця зазначає, що збільшення обсягу запозичень та витрат на обслуговування боргу може підвищити загальний рівень фінансової ризикованості держави.

Дослідження Чугунова І.Я., Кучер Г.В. та Любчак І.С. [5] присвячене розкриттю ключових векторів управління державним боргом в системі суспільно-економічних трансформацій. Автори звертають увагу на виваженість та раціональність реалізації боргової політики як визначальної умови досягнення суспільно-економічного розвитку. Подібною логіки дотримується Вдовенко Л.О.

[6], яка аналізує національну стратегію управління державним боргом. Авторка наголошує, що політика у сфері державного боргу в умовах воєнного стану потребує обґрунтованих підходів до планування, залучення міжнародної підтримки та допомоги (одержання грантів, дешевих довгострокових кредитів) та збереження фіскальної потужності бюджету держави з метою нівелювання негативних наслідків для економіки країни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В цілому, сучасні наукові напрацювання демонструють поступове усвідомлення необхідності впровадження засад довгострокового стратегічноорієнтованого фінансового менеджменту в державному управлінні. Разом із тим, в існуючих публікаціях недостатньо комплексно розкрита сутність ключових детермінант забезпечення безпекової компоненти управління державним боргом в контексті сучасних реалій розвитку національних фінансово-економічних систем. Недостатньо уваги приділено також дослідженню ключових ризиків формування належного рівня безпекової компоненти управління борговими зобов'язаннями держави на сучасному етапі. У цьому контексті виникає потреба у розробці прикладних підходів до формування належної безпекової компоненти фінансового управління державним боргом шляхом інтеграції принципів сталого розвитку у систему публічних фінансів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження теоретичних та прикладних аспектів безпекової компоненти фінансового управління державним боргом, а також визначення ключових детермінант забезпечення боргової безпеки в даній сфері управління на сучасному етапі розвитку фінансових систем світових країн враховуючи вплив посткризових глобалізаційних трендів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах практика державного фінансового управління вимагає трансформації від переважної

орієнтації на забезпечення фінансового контролю до реалізації стратегічного фінансового менеджменту на безпекових засадах. «В умовах війни, яка значно впливає на економічні та фінансові ресурси держави, забезпечення фінансової безпеки стає пріоритетним завданням. Це не тільки гарантує стабільність функціонування державних фінансів, але й визначає напрямки розвитку економіки, забезпечуючи можливості для її відновлення та зміцнення» [7, с.93].

Наукові дослідження щодо фінансово – економічної безпеки в контексті захисту національних інтересів у фінансовій сфері доводять, що державна фінансово – економічна безпека прямо корелює із факторами стабільності і налагодженості процесу функціонування фінансової системи. В умовах значних зовнішніх загроз існують суттєві фактори ризику, що спричиняють негативні процеси в системі формування державної фінансово– економічної безпеки [8].

Поява нової проблематики розвитку соціально-економічної сфери, виникнення глобальних кризових процесів, а також суттєве загострення різноманітних викликів в контексті безпеки потребують підвищення ефективності усіх підсистем фінансового управління на рівні держави, його довгострокового спрямування та узгодженості із загальнонаціональними цілями розвитку на основі дотримання ключових безпекових принципів.

В умовах сучасних національних економічних систем, особливо в умовах глобальної волатильності, державний борг розглядається в якості однієї з ключових складових публічних фінансів та одним з основних важелів впливу на розвиток економіки на макрорівні. Державні запозичення і державний борг виступають взаємопов'язаними та взаємозалежними дефініціями, а їх наявність є об'єктивним наслідком потреби у покритті державних видатків в умовах браку фінансових ресурсів, що потребує зусиль держави з пошуку оптимального інструментарію в рамках даної сфери фінансового управління.

У науковому дослідженні Алекса Пієнковського [9], проведеного для Міжнародного валютного фонду щодо компонентів державного боргу, зазначається, що не існує оптимального обмеження розміру державного боргу, а навпаки, робиться наголос на тому, що даний показник певною мірою відрізняється для розвинутих світових країн та країн, що розвиваються. Існують також різні думки стосовно того, яким чином і в якому оптимальному форматі має бути задіяний механізм державних запозичень [10].

В площині наукових напрацювань, присвячених дослідженню взаємозв'язку між обсягами боргових зобов'язань держави та рівнем її економічного зростання, в контексті показника відношення державного боргу до ВВП потрібно відзначити одне з найбільш відомих досліджень науковців К. Рейнхарта та К. Рогоффа [11], які, досліджуючи економічне зростання та збільшення обсягів державного боргу впродовж 200 років на рівні 44 світових країн, виявили певний рівень кореляції між загальним обсягом державних боргових зобов'язань та реальним зростанням ВВП.

Наголошуючи на наявності безпосереднього та прямого зв'язку між рівнем дефіциту державного бюджету і розміром сукупного державного боргу, через призму визначення факторів, які формують безпекову складову процесу залучення позикових ресурсів на рівні держави, потрібно відмітити дослідження Н. В. Чуба [12] щодо загроз розгортання «боргової спіралі» за умов неефективності діючої системи фінансового управління борговими зобов'язаннями держави і відсутності ефективної безпекової складової фінансової політики внаслідок хронічного бюджетного дефіциту.

Якщо говорити про вітчизняну політику управління державним боргом, то у довоєнний період вона відзначалася браком послідовності та цілеспрямованості, до того ж повномасштабна війна тільки посилила зазначену проблематику через зниження спроможності акумулювання державних доходів

з одночасним збільшенням видаткової частини бюджету на оборонні потреби, що врешті решт спричинило стрімке збільшення боргових зобов'язань держави [13].

Воєнний стан, що продовжується, змушує трансформувати відповідним чином і систему фінансового управління в державі, зокрема, у сфері державних боргових зобов'язань. Останнім часом в контексті дотримання курсу на пріоритетність державних оборонних видатків доволі важко досягати сталих темпів економічного зростання, підтримувати належний рівень ділової активності суб'єктів господарювання та стимулювати інвестиційні процеси. Тому, в системі фінансового менеджменту державного боргу необхідно застосовувати зважені та науково обґрунтовані підходи на всіх етапах залучення державних запозичень з метою нівелювання усіх можливих ризиків управління борговими зобов'язаннями України. Ефективне фінансове управління на основі потужної безпекової складової дозволяє мінімізувати ризики з максимальним використанням наявних можливостей для соціально-економічного розвитку.

Необхідно відмітити, що наявність боргових зобов'язань держави визначає розвиток економічних відносин між позичальником і кредитором, які базуються перш за все на довірі до держави-позичальника. Щодо складності та неоднозначності економічного змісту дефініції «боргові зобов'язання держави» і її практичного значення для економіки країни наголошується в наукових роботах [14], де відзначається також значення вмілого управління структурою державних запозичень в якості джерела активізації інвестиційних процесів, а також інструменту нівелювання впливу негативних ефектів несприятливого внутрішнього та зовнішнього середовища.

Визначаючи теоретичні засади боргової безпеки держави, дослідники зазначають, що шляхом здійснення запозичень та отримання додаткового обсягу фінансових ресурсів держава спроможна задовольнити певні суспільні потреби,

розв'язати проблематику певного технологічного та екологічного характеру на шляху до сталого розвитку, а також визначити пріоритетні вектори державної економічної політики. З іншого боку, нарощування обсягу державних зобов'язань може призвести до виникнення боргового тягаря, особливо враховуючи наявний економічний стан, який значно ускладнює ефективне обслуговування боргових зобов'язань, що також значно поглиблює проблематику державного боргу [15].

Отже, з огляду на зазначене, державні боргові зобов'язання одночасно розглядаються в якості важелю для зростання інвестиційних процесів, інструмента нівелювання деструктивного впливу певних зовнішніх факторів та досить дієвого і ефективного стимулу ділової активності, які водночас несуть у собі загрозу обтяження бюджету борговими виплатами через неефективну систему фінансового менеджменту. Врегулювати зазначений баланс здатне лише ефективне фінансове управління в цій сфері. Необґрунтоване нарощування обсягів державних запозичень та неефективне застосування інструментарію фінансового менеджменту в цій сфері може спричинити втрату державою певного рівня фінансової стабільності, врівноваженого стану економіки, позбавлення авторитету країни та довіри до неї як до позичальника, а також збільшення рівня залежності від потенційних кредиторів.

Різні аспекти управління борговими зобов'язаннями держав знаходяться також в площині міждержавного регулювання. Так, в рамках багаторічного програмного співробітництва з Міжнародним валютним фондом, націленого на подолання кризових явищ в Україні, фокус особливої уваги історично націлений на підтримку потенціальних можливостей щодо рефінансування кредитних інструментів МВФ, а також подолання ризиків, пов'язаних із державними борговими зобов'язаннями тощо.

На даний час з метою ефективного управління державними борговими зобов'язаннями створюється та забезпечується практична реалізація стратегічної та оперативної державної боргової стратегії, в рамках якої визначається сукупність різноманітних заходів, націлених на досягнення соціально-економічних цілей розвитку держави і регіонів, а також забезпечення збалансованості державного бюджету. Стратегічні вектори діяльності держави щодо фінансового управління державними запозиченнями визначають і такі ключові позиції боргової політики, як забезпечення повного та своєчасного обліку всієї сукупності боргових зобов'язань держави, лімітування максимального рівня боргового навантаження, оптимізація державних витрат, пов'язаних із обслуговуванням боргу, розширення кола інвесторів, нівелювання впливу кредитного та системного ризиків боргового фінансування, а також захист національних інтересів на всіх стадіях використання ресурсів, залучених на кредитній основі [16].

Концептуальні засади створення безпекової компоненти управління борговими зобов'язаннями держави формують певний управлінський простір з метою обґрунтування раціональних рішень у сфері такого напрямку фінансового менеджменту держави як управління боргом.

Серед ключових ризиків формування належного рівня безпекової компоненти управління борговими зобов'язаннями держави на сучасному етапі, які можуть бути нівельовані шляхом вжиття відповідних заходів грошово-кредитного, бюджетного, валютного та фіскального регулювання відповідно до світових практик, можна визначити наступні:

1) інституціональна недосконалість та нормативно-правова неврегульованість окремих аспектів управління державними борговими зобов'язаннями;

2) недостатня розвинутість інфраструктури фондового ринку та слабкість банківського сектору;

3) перевищення визначених на підставі науково обґрунтованих підходів порогових значень обсягу державного боргу, що призводять до надмірного зростання боргової залежності держави із потенційної втратою внутрішньої та зовнішньої кредитоспроможності;

4) другорядність національних інтересів в процесі використання залучених боргових ресурсів;

5) неефективність використовуваного інструментарію монетарного, фіскального, бюджетного регулювання, зокрема, в частині реалізації ключових векторів облікової, девізної, фіскальної, бюджетної політики.

Фінансове управління державним боргом – загальнодержавна управлінська система, яка реалізується як на національному, так і на муніципальному рівнях, визначається комплексом багатовимірних і взаємопов’язаних категорій.

Досліджуючи управління державним боргом у контексті ризик-менеджменту, В.М. Федосов зазначає, що управління борговою безпекою країни представляє собою комплексну систему методів, інструментів і важелів фінансової політики держави, що використовуються уповноваженими інституціями з метою забезпечення здатності держави своєчасно та у повному обсязі здійснювати виконання боргових зобов’язань [17].

Поділяючи зазначену думку вченого, зауважимо, що безпекова компонента фінансового управління державним боргом реалізується у повній мірі на основі забезпечення в процесі залучення і використання позикового капіталу пріоритету та захисту державних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечує стійкість, платоспроможність держави та ефективне використання залучених ресурсів.

Зокрема, в контексті безпеки фінансового управління державним боргом важливим є ефективність функціонування окремих управлінських підсистем в рамках єдиної системи загальнодержавного управління:

- управлінська підсистема забезпечення політичного врегулювання – визначає ефективність використання всього обсягу запозичень виключно в національних інтересах;
- управлінська підсистема досягнення макроекономічного розвитку – визначає сталість темпів економічного зростання та формування сприятливого інвестиційного клімату в державі;
- управлінська підсистема досягнення бюджетного збалансування – визначає оптимальний рівень залучення певного обсягу державних або муніципальних запозичень;
- управлінська підсистема забезпечення грошово-кредитного врегулювання – визначає ефективність встановлених відсоткових ставок, передбачених умовами відповідних боргових угод;
- управлінська підсистема забезпечення валютного регулювання – визначає коридор коливань офіційного курсу національної грошової одиниці і зміну відповідних параметрів боргу, номінованого в іноземній валюті.

Відтак вважаємо, що головними детермінантами забезпечення безпекової компоненти управління державним боргом в контексті сучасних реалій розвитку національних фінансово-економічних систем є наступні:

- необхідність актуалізації використання ефективної методології ризик-менеджменту в практиці нарощування національних боргових зобов'язань в контексті врахування показників гнучкості макроекономічного інструментарію, рівня розвитку сегмента державних цінних паперів, фокусування на визначених категоріях кредиторів, посилення кореляційних зв'язків між податковою і бюджетною складовою фінансової політики держави;

- нівелювання негативного впливу макроекономічних диспропорцій і підвищеного рівня кон'юнктурного ризику в процесі досягнення боргової безпеки фінансового менеджменту через призму формування буферів ліквідності, структуризації заборгованості, трансформації валютної політики, модернізації структури боргу насамперед щодо оптимальності відсоткових ставок, запровадження ефективних дій щодо управління кредитним ризиком та ризиком ліквідності;
- необхідність удосконалення традиційних методик фінансового аналізу індикаторів боргової безпеки, в контексті реалізації ефективного фінансового менеджменту, зокрема, трансформація підходів звичного параметричного аналізу порогових значень і застосування розширеного аналізу показників фінансового левереджу, стрес-тестування, бенчмаркінгу тощо з одночасним використанням базових та альтернативних сценаріїв макроекономічного розвитку ключових вхідних даних;
- досягнення гнучкості фінансового управління державним боргом з метою підвищення ефективності організаційних процедур залучення позикових ресурсів через застосування поширених у світі методик емісії державних цінних паперів, виведення і просування їх на фондовому ринку, портфельний менеджмент тощо;
- зміцнення комунікативної компоненти зі стейкхолдерами та інвесторами в контексті зростання транспарентності первинної емісії, а також через розвиток ринкової інфраструктури та сприяння визначенню ринкової ціни на інструменти державного боргу;
- створення дієвої системи інформаційно-комунікаційного забезпечення процесу реалізації повноважень різних владних інституцій в сфері управління публічними фінансами, зокрема, монетарних, фіскальних, фінансових органів з

метою забезпечення крос-інституційної взаємодії в процесі посилення безпекової компоненти управління державним боргом.

Зміцнення загальнонаціональної інституційної спроможності щодо трансформації економічної системи через призму залучення, перетікання, попередження виведення капіталу з окремих, зокрема, стратегічно важливих секторів, обґрунтоване визначення цілей, зростання динаміки інвестиційних процесів через ефективне монетарне регулювання на сьогодні формують ключову проблематику функціонування системи фінансового управління борговими зобов'язаннями держави у стані війни, яку потрібно вирішувати надзвичайно оперативно.

Висновки. Отже, посилення уваги на безпекових аспектах державного фінансового менеджменту боргових зобов'язань, з огляду на його виключну важливість для забезпечення стабільності національної фінансової системи – пріоритетне завдання усіх відповідальних суб'єктів державного управління на сучасному етапі. Його розв'язання дозволить уникати кризових ситуацій боргового характеру, сприяє високому рівню захисту національних інтересів, визначає достатній рівень стійкості та платоспроможності держави, а також запобігає перенавантаженню видаткової частини бюджету і гарантує високу ефективність використання залучених ресурсів.

Перспективою подальших наукових напрацювань виступає дослідження позитивного міжнародного досвіду щодо питань ефективного застосування інноваційного інструментарію фінансового менеджменту в частині безпекових засад управління державними борговими зобов'язаннями та в рамках різноманітних моделей управління державними запозиченнями.

Список використаних джерел

1. Круп'як І., Круп'як Л. Управління державним боргом України в контексті збалансування економічного розвитку. Світ фінансів. 2024. № 1(78). с.74-84
2. Кудряшов В.П. Стратегічні засади управління державним боргом. Економіка України. 2022. № 9. С. 58—76.
3. Парубець О.М., Васильченко С.О., Пчела А.В. Тенденції використання сучасних фінансових інструментів управління державним боргом у вітчизняній та зарубіжній практиці. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2024. № 4(40). с. 202-211
4. Пахомова І.Г. Удосконалення фінансової безпеки в сфері управління державним боргом. Інвестиції: практика та досвід. 2025. №10. с.236-240
5. Чугунов І.Я., Кучер Г.В., Любчак І.С. Управління державним боргом у системі суспільно-економічних трансформацій. Економіка та суспільство. 2024. №68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4902/4844> (дата звернення 26.04.2026)
6. Вдовенко Л.О. Фінансова політика управління державним боргом України в умовах воєнного стану. Економіка, фінанси, менеджмент. 2024. № 4(70). с.25-37
7. Савастєєва О.М., Журавель А. Фінансова безпека держави в умовах війни: проблеми та пріоритети. Дослідження фінансових інституцій та інструментів розвитку держави, територій та суб'єктів господарювання: теоретичні, методологічні та практичні аспекти: Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції 24 жовтня 2024 року м. Одеса. Одеса: ОНУ ім.І.І.Мечникова, 2024. с.93-95

8. Савастєєва О.М. Фінансово – економічна безпека в контексті захисту національних інтересів у фінансовій сфері. Управління системою фінансово-економічної безпеки соціально-економічних систем різних рівнів функціонування : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв; 16-18 листопада 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. с.106-107

9. Pienkowski, A. (2017). Debt limits and the structure of public debt. *Journal of Globalization and Development*, 8(2). URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/wp/2017/wp17117.pdf> (дата звернення 05.04.2026)

10. Checherita-Westphal, C., & Rother, P. The impact of high government debt on economic growth and its channels: An empirical investigation for the euro area. *European Economic Review*. 2012, 56(7), 1392–1405. doi:10.1016/j.eurocorev.2012.06.007 (дата звернення 16.04.2026)

11. Reinhart, C. M., Rogoff K. S., 2010. Growth in a Time of Debt. NBER Working Paper № 15639.

12. Чуб Н. В. Макроекономічний аналіз державного боргу в перехідній економіці України: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.01 / Н.В. Чуба ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. Л., 2006. 20 с.

13. Checherita-Westphal, C., & Rother, P. The impact of high government debt on economic growth and its channels: An empirical investigation for the euro area. *European Economic Review*. 2012, 56(7), 1392–1405. doi:10.1016/j.eurocorev.2012.06.007

14. Барановський О. І. Дослідження теоретичних засад боргової безпеки держави. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2016. Випуск 1(47). Том 1. С.327-337.

15. Трофімчук М., Трофімчук О. Особливості управління державним боргом України в умовах війни. *Вісник Економіки*, 2023. № 3, с.198-211.

16. Галайко Н. Теоретико-методичні засади управління державними запозиченнями. Підприємництво та інновації, 2021. № 17. с. 25-29.

17. Федосов В. М. Управління державним боргом у контексті ризик-менеджменту. Фінанси України. 2008. № 3. С. 3–33.